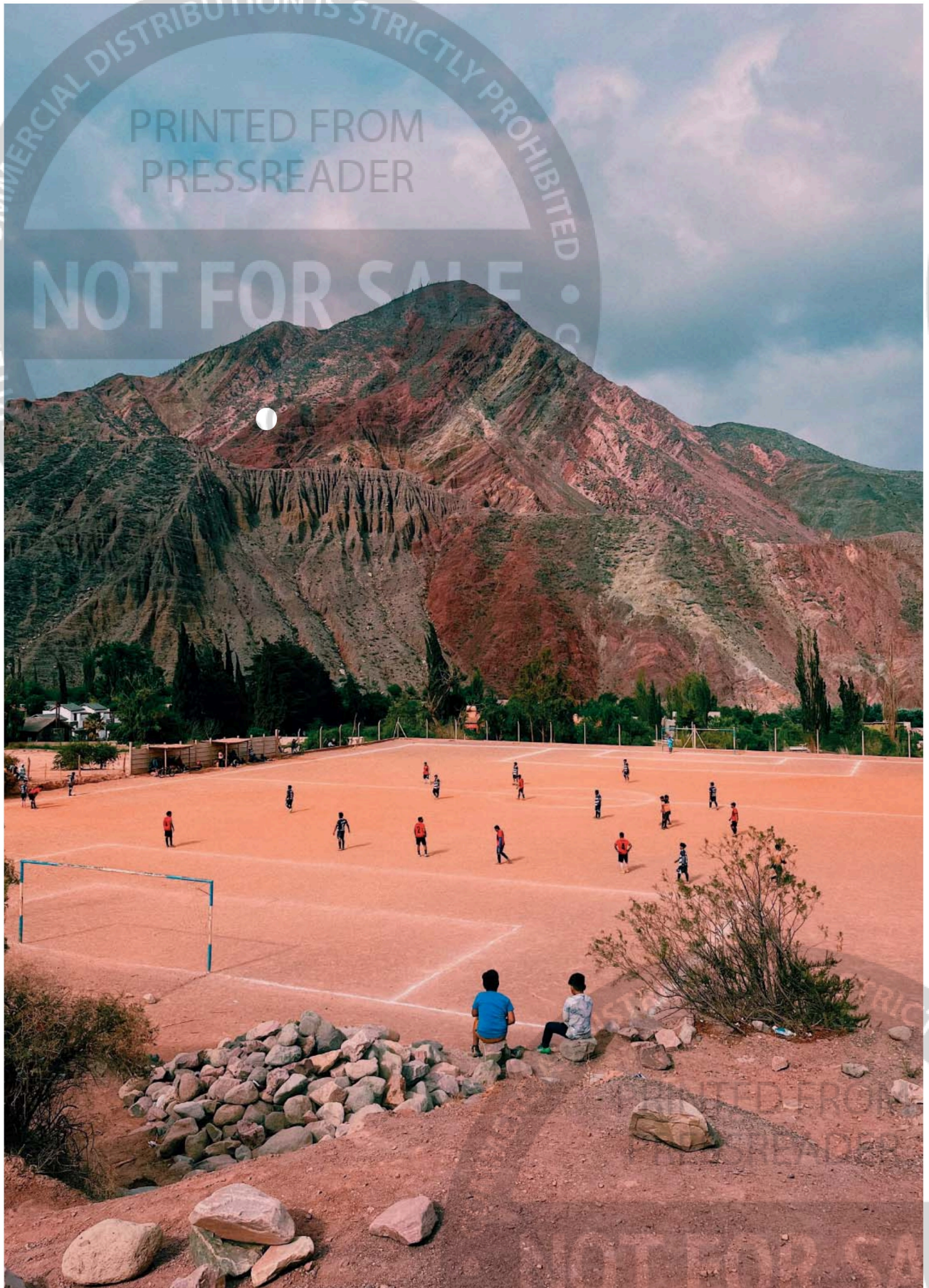

VOYAGE

PRINTED FROM
PRESSREADER

NOT FOR SALE

cevirmealperen@gmail.com

PERSONAL
COPY

And Dağları'nın

Buenos Aires'in Arnavut kaldırımlı, melankolik sokaklarını
arkamda bırakıp yolumuzu kuzeye, And Dağları'na çeviriyoruz.

YAZI VE FOTOĞRAF ALPEREN ÇEVİRME

İzinde

PRINTED FROM
PRESSREADER

NOT FOR SALE

SONBAHAR 2026

137

VOYAGE

Arjantinli deneme yazarı Ezequiel Martínez Estrada, Buenos Aires'i ülkenin bedenine göre ölçüsüzce büyümüş, ağırlığı artık geri kalanına yük olan "Golyat'ın Başı"na benzetir. Arjantin'de geçirdiğim üç ay boyunca, bu metaforun ne anlama geldiğini başkent dışında tanıştığım Arjantinlilerden sık sık dinledim. Ülkenin ekonomik ve kültürel ağırlığını büyük ölçüde kendinde toplayan Buenos Aires, onların gözünde ailenin bütün ilgiyi üzerinde toplamaya alışmış şımarık çocuğu, hem içeridekilerin hem de dışarıdan bakanların daima gözdesi. Bazen şakayla, bazen hafif bir sitemle dile getirilen bu benzetmenin altında oldukça açık bir gerçek yatıyor: Arjantin dünyaya çoğu zaman Buenos Aires üzerinden tanıtılsa da ülke, tangonun tutkulu ritminden, Boca Juniors ve River Plate gibi efsanevi futbol kulüplerinden ve İtalyan mirasının gündelik hayata sınımış izlerinden çok daha fazlasını barındırıyor. Buenos Aires'in Arnavut kaldırım, melankolik sokaklarını arkamda bırakıp yolumu kuzeye, And Dağları'na çevirdim. Rotam, Bolivya sınırına birkaç saat uzaklıktaki Jujuy eyaletinin kuzeyi; elimdeyse yalnızca tek yön bir bilet var.

Peki neden Jujuy? Dünyanın sekizinci büyük ülkesi Arjantin'de kayak pistleri, buzul gölleri ve vahşi yaşamla çevrili rüzgârlı kıyılarıyla dünyaca ünlü Patagonya varken, Şili sınırı boyunca uzanan bağları ve ülkenin şarap üretimindeki belirleyici payıyla öne çıkan Mendoza dururken neden rotayı Jujuy'a çevirmeli?

Farklı Bir Arjantin Hikayesi

Buenos Aires ülkenin bütün ilgisini üzerinde toplayan devleşmiş başıyasa Jujuy, kendisine söz verilmeyen, sesi bastırılan ama anlatacak çok şeyi olan sessiz kardeşi gibi. Arjantin'in Bolivya ve Şili'ye yaslanan uzak kuzeybatısında, Andlar'ın omurgası boyunca uzanan bu coğrafyada

yollar yükseldikçe hava inceliyor, sıcaklık değişiyor ve ülkenin Buenos Aires üzerinden kurulan tanıdık yüzü yavaş yavaş geride kalıyor. Omaguaca, Quechua ve Chichas gibi yerli toplulukların bugün de varlığını sürdürdüğü Jujuy, başkentten Avrupa göçleriyle biçimlenmiş kozmopolit mutfağından ve kent estetiğinden bütünüyle farklı bir Arjantin'in hikâyesini anlatıyor. Buenos Aires'in tangosu burada yerini bölgenin geleneksel toplu dansı carnavallito'ya, bandoneonun kentli ezgileri ise davullar ve nefesli çalgılar eşliğinde söylenen And şarkılarına bırakıyor. Jujuy, aynı ülkenin sınırları içinde tanıdık olandan ne kadar uzaklaşılabileceği sorusuna verilmiş canlı bir cevap gibi.

Buenos Aires'ten başlayan uzun otobüs yolculuğunu, hakkında çok az şey bildiğim bir coğrafyaya varmanın heyecanı ile tamamlıyorum. Seyahatimi, And halklarının yüzyıllardır yaşadığı Purmamarca, Tilcara ve Humahuaca adlı üç geleneksel köy çevresinde planladım. Otobüsten inip bacaklarımı esnettiğim anda ilk izlenimlerim zihnimden önce bedenimde belirdi. Buenos Aires'in nemi bütünüyle kaybolmuş, yerini kuru ve yakıcı bir sıcaklığa bırakmıştı. Katettiğim mesafe, kilometrelerden çok havanın dokusundaki bu keskin değişimle kendini belli ediyordu. Toprak ise Doğu Anadolu ile Mezopotamya'yı hatırlatan kızıl ve kuru tonlarla örtülü.

Vadinin Ritmi

Arjantin'in kuzeyini, özellikle de Purmamarca, Tilcara ve Humahuaca'nın da içinde bulunduğu, çeşitli doğal alanlara ev sahipliği yapan Humahuaca Vadisi'ni keşfetmek için beş gün ayırdım. Bu süre bölgenin başlıca duraklarını görmek için yeterli olsa da vadinin ritmine gerçekten karışmak isteyenler burada kolaylıkla bir hafta geçirebilir. Birbirlerine yaklaşık yarım saat uzaklıktaki bu üç yerleşim, ilk bakışta

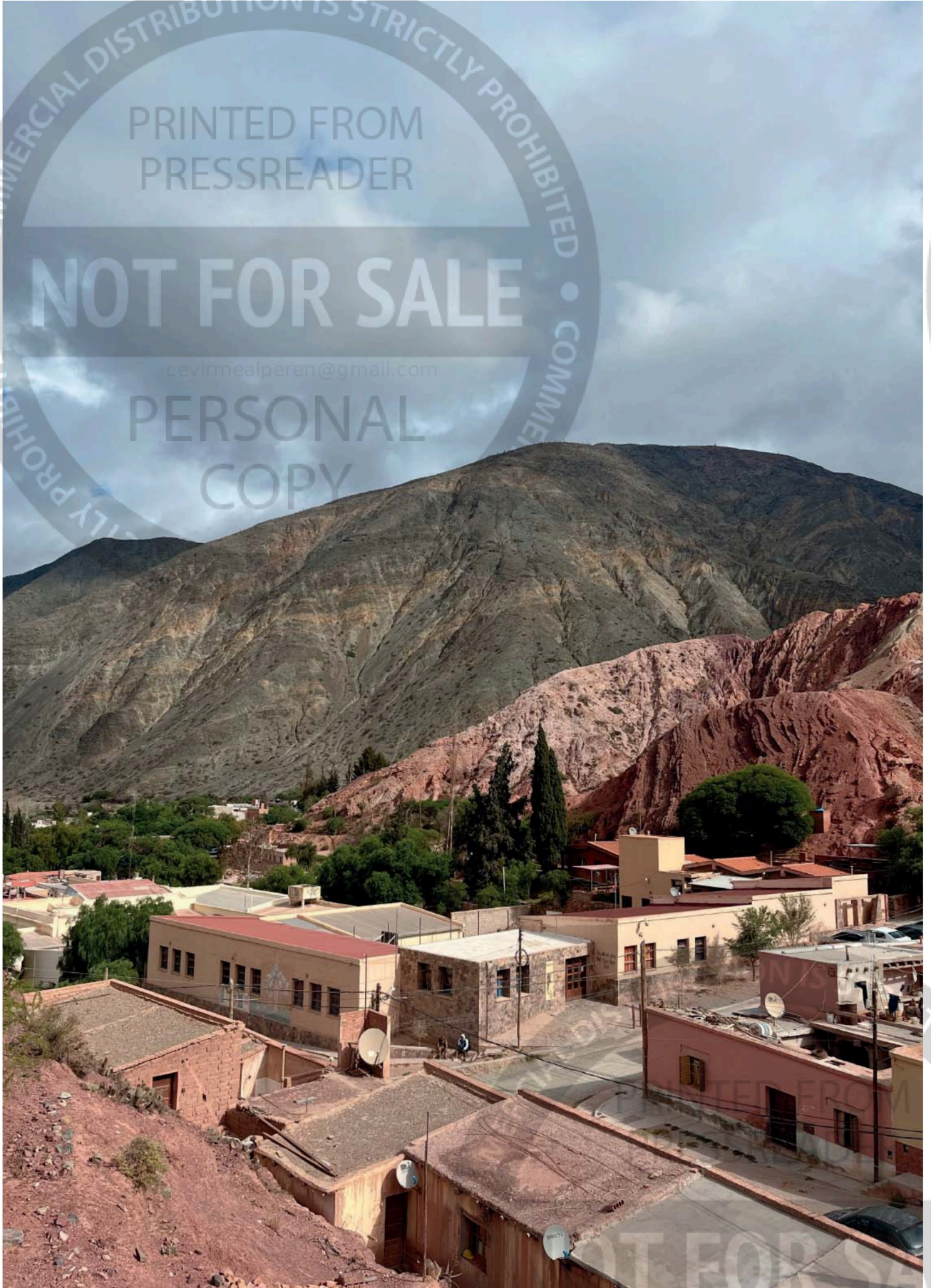
aynı kerpiç mimariyi, kuru dağ havasını ve iç içe geçen toprak tonlarını paylaşıyor gibi görünse de her birinin kendine özgü bir havası ve yaşam biçimi var. Bu nedenle hangi köyde konaklanacağına karar verirken yalnızca konumlarını değil, yolculuktan nasıl bir deneyim beklendiğini de göz önünde bulundurmak gerekiyor.

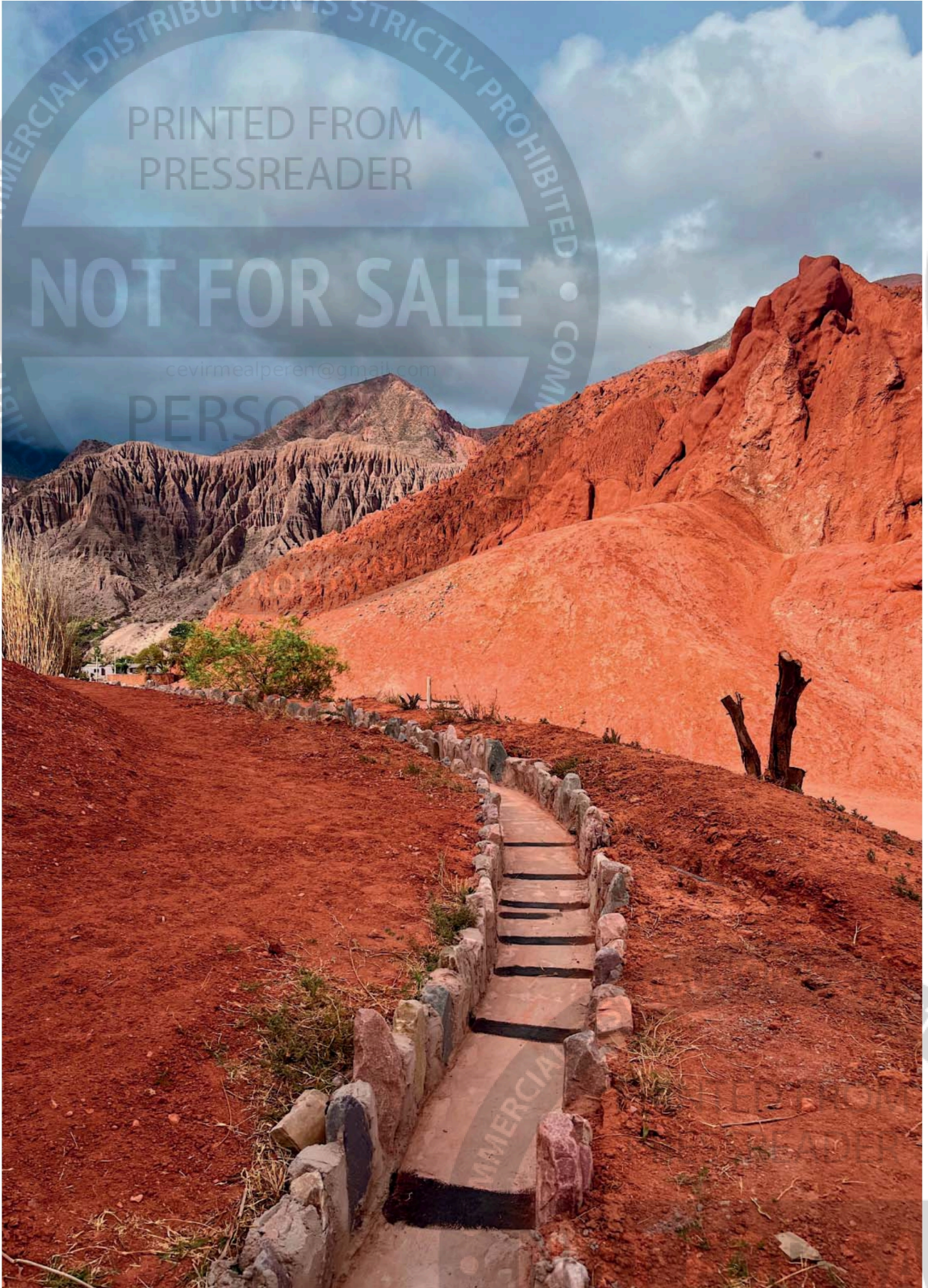
Ancak hangi köyde kalınırsa kalınsın, yerleşimler arasında ulaşım oldukça kolay. Sık işleyen otobüsler köyler arası geçişi pratik hâle getirir de görülecek yerlerin vadi boyunca geniş bir alana yayılması, bölgeyi kendi hızında keşfetmek isteyenler için araç kiralamayı daha özgür bir seçenek yapıyor. İspanyol hâkimiyetinden önce kurulmuş Tilcara Kalesi, Los Amarillos ve La Huerta gibi tarihî yerleşimlerin yanı sıra Cerro de los Siete Colores, Paleta del Pintor ve Hornocal Sıradağları gibi doğal oluşumlar da yol boyunca farklı noktalarda karşınıza çıkıyor.

Hem konaklamak için seçtiğim hem de birkaç gün içinde üçü arasındaki favorime dönüşen yer, Purmamarca ile Humahuaca'nın arasında bulunan Tilcara oldu. Üç yerleşim arasında daha büyük ve hareketli olması, ilk bakışta onu daha turistik kılacakmış gibi görünse de tam tersine ziyaretçilerin tek bir alanda toplanmasını engelliyor. Bu sayede köyün gündelik yaşamı turizmin gölgesinde kalmıyor ve Tilcara, diğer iki yerleşime kıyasla daha sahici bir deneyim sunuyor. Pazarda kat kat And etekleriyle dolaşan kadınlara, tozlu sokaklarda işlerini sürdüren esnafa ve meydanda uzun uzun oyalanan köylülere rastlamak mümkün.

Köydeki ilk günlerimden birinde, ana meydan Plaza Álvarez Prado'da kurulan pazara gittim. Meydanın çevresindeki tezgâhlarda bölgenin insanların ürettiği dokumalar, seramikler, el işi takılar ve gündelik ürünler yan yana sıralanıyor. Ancak pazarı ilginç kılan yalnızca satılanlar değil. Burası aynı zamanda insanların birbirine rastladığı, haber aldığı, konuştuğu, sosyalleştiği ve haftanın ritmini birlikte tuttuğu bir buluşma alanı; köyün gündelik hayatının ziyaretçiye en görünür hâle geldiği yerlerden sadece bir tanesi. Tilcara'da belki de en çok hoşuma giden şey de bu oldu. Köy, kendisini görülmesi gereken yerlerin toplamı olarak dayatmıyordu. Bazen yapılacak en doğru şey, meydanda biraz oyalanmak, sokaklarda amaçsızca yürümek ve gündelik hayatın senin etrafında kendi hızında devam etmesine izin vermektir.

PRINTED FROM
PRESSREADER

NOT FOR SALE

cevirmealperen@gmail.com

PERSONAL

Tilcara'da geçirdiğim zaman, köyün sokaklarında dolaşmakla sınırlı kalmadı. Yaklaşık iki saat süren engebeli bir yürüyüşün sonunda, Şeytan Boğazı adıyla bilinen Garganta del Diablo'nun dar kayalıkları arasına ulaştım. Şelalenin altında biriken buz gibi suya girmek, gün boyunca tenime sinen tozu ve sıcak bir anda silip attı. Bir başka gün, Tilcara'ya yukarıdan bakan ve vadinin geniş bir bölümüne hâkim bir tepenin üzerine kurulmuş Pucará de Tilcara'yı gezdim. Geçmiş 12. yüzyıla uzanan bu İspanyol öncesi yerleşim, evleri, meydanları, geçitleri, üretim alanları ve dinsel yapılarıyla geniş bir yaşam alanı oluşturuyor. İnka hâkimiyeti sırasında büyüyen yerleşimin yaklaşık 18 hektara yayıldığı, yüzlerce yapıyı ve binlerce kişilik bir nüfusu barındırdığı düşünülüyor. Ancak Pucará de Tilcara, Omaguaca halkı için yalnızca geçmişten kalan bir arkeolojik alan değil. Bugün de önemli günlerde düzenlenen atarlardan kalma törenlere ev sahipliği yapıyor ve bu törenler sırasında alana çeşitli sunular bırakılıyor.

Geri kalan günlerimi Humahuaca ile Purmamarca arasında paylaştırdım. Üç yerleşim içinde Humahuaca, daha küçük ölçeği, ağır akan gündelik hayatı ve dağların eteklerine sokulmuş görünümüyle diğerlerinden ayrılıyor. Yaklaşık 3.000 metreye yükselen Humahuaca'da hava daha sert, rüzgâr ise daha belirgin. Ancak dağlar burada uzaktan seyredilen bütünlüklü bir manzara hâlinde görünmüyor. Yerleşim doğrudan yamaçların eteklerine kurulduğu için zirveler ufukta yükselen bir silüet olmaktan çıkıyor, köyün sokaklarına ve evlerin arasında karışan coğrafyanın bir parçasına dönüşüyor.

Aynı zamanda köyün dört bir yanına dağılmış butik oteller, avlulu yapılar ve havuzlu konaklama seçenekleri, buraya daha sakin ve öznel bir hava kazandırmış. Bu nedenle fiyatlar da Tilcara ve Purmamarca'ya kıyasla biraz daha yüksek. Kurak dağ manzarasının ortasında sunulan bu konfor, Humahuaca'yı özellikle çiftlerin tercih ettiği romantik bir duruşa dönüştürüyor. Purmamarca ile Tilcara'da baskın olan kızıl ve toprak tonlarının yerini ise burada beyaz badanalı cepheler alıyor. Köyü ekim ile kasım ayları arasında görmek için ayrı bir neden daha var. Yaşları 180'i, boyları 10 metreyi bulabilen dev kaktüsler bu dönemde çiçek açıyor ve kurak coğrafyanın sert görünümüne kısa süreli de olsa, beklenmedik bir yumuşaklık katıyor.

Dağlarla Saklı Purmamarca

Purmamarca, Bolívia'ya geçmeden önceki son durağım. Onu sona bırakmam biraz da bilinçli bir erteleme aslında. Buenos Aires'in kalabalığından uzaklaştıktan sonra Tilcara ile Humahuaca'da bulduğum yavaşlığı ve dinginliği hemen bozmak istemiyor, vadinin en çok ziyaret edilen köyünün hareketliliğine yaklaşmayı mümkün oldukça geciktiriyordum. Yine de Purmamarca'yı görmeden ayrılmak, yolculuğun bu bölümünü eksik bırakmak olurdu.

Purmamarca'ya varır varmaz, köyün dar ve tozlu sokaklarında kendine yol açmaya çalışan araçlarla, boyası yeni yapılmış evlerin önünde kümelenmiş ziyaretçi kalabalığıyla karşılaştım. Fakat, ana caddenin iki yanına sıralanmış hediyelik eşya dükkanlarını geride bırakıp ara sokaklara sapınca kalabalık yavaş yavaş dağıldı, köy de daha sakin yüzünü göstermeye başladı. Purmamarca'nın en etkileyici yanı, dağların köyü yalnızca çevrelemekle kalmayıp neredeyse bütünüyle içine alması. Tilcara ve Humahuaca'daki daha açık yerleşim duygusunun aksine, burada hangi yöne dönseniz Jujuy'un kızıl dağları birkaç adım ötede yükseliyor. Asıl şaşırtıcı olan ise son kerpiç evleri geçtikten sonra yaşanan ani değişim. Köy bir anda sona eriyor, yerini renk katmanlarıyla yükselen, sert ve neredeyse gerçek dışı bir coğrafyaya bırakıyor. Birkaç dakika önce bir yerleşimin sokaklarında yürürken, bir anda kendinizi kızıl, mor ve kül rengi kaya katmanlarının arasında buluyorsunuz. Geçiş öylesine keskin ki insanın aklından ister istemez, "Ben ne ara Mars'a ısındım?" sorusu geçiyor. Purmamarca'nın hemen ardından başlayan Los Colorados yürüyüş yolu, köy ile çevresindeki olağanüstü kaya oluşumları arasındaki sınırı neredeyse bütünüyle ortadan kaldırıyor ve kızıl, mor, kül rengi katmanlarıyla yürüyüş boyunca gerçek bir görsel şölen sunuyor.

Los Colorados'taki yürüyüşüm sırasında patikanın keskin bir dönemeçten sonra yükseldiği noktada, sıcaklığa rağmen Purmamarca'yı yukarıdan görebilmek için turmanmaya başladım. Birkaç adım sonra karşıma, kızıl dağların önüne serilmiş toprak bir futbol sahası çıktı. Beyaz çizgilerle işaretlenmiş zeminin bir köşesinde mavi bir kale duruyor, taşların üzerine oturmuş iki çocuk ise dikkatle maçı izliyor. Buenos Aires kilometrelerce geride kalmış ama Arjantin'in futbol tutkusu benimle birlikte kuzeye kadar gelmişti. Dağların arasında, dünyanın geri kalanından uzakmış gibi görünen bu köyde futbol sahası, hem gündelik hayatın sade bir parçası hem de ülke ile kurulan duygusal bağın en görünür hâli.

Bir süre sonra patikadan ayrılıp, Bolívia'ya doğru yola çıkmadan önce eşyalarımı almak üzere otele döndüm. Ancak kızıl dağların eteklerinde oynanan o maç, yolculuğun en yalın ve en kalıcı görüntülerinden biri olarak benimle kaldı. Burada coğrafya, yaşamın arkasında duran bir manzaradan öte yüksek rakım, kavurucu sıcak ve insanın nefesinden günün akışına kadar her şeyi belirleyen görünmez kurallara dönüşüyor. Dağlar köyleri kuşatıyor, yolların yönünü çiziyor, adınımları yavaşlatıyor ve bir futbol maçının bile koşullarını kendine göre biçimlendiriyor. Buenos Aires'in ülke üzerine düşen büyük gölgesinden uzaklaştıkça Arjantin'in başka bir yüzü görünür oldu. Jujuy ise kendisini anlatmak için sesini yükseltmedi, yalnızca biraz yavaşlayıp bakacak olanı beklemeye devam etti.